Spanyolország.

Madrid, nov. 21. Tegnapelőt estve valamennyi minister bradá lemondását a' királynának, ki azokat el is fogadta, kivéve *Frias* herczegét, kinek kívánatát meg meg akará fontolni, egyszersmind sajnalatát fejezé ki a' ministerek iránt. Ugy mondják, csakugyan Frias herczeg van az uj cabinet' alakításával is megbizva, 's ő tegnap estve mindazon kormányférfiakat, kik 1834 óta ministerelnökök voltak, tanácskozás végett magához hivatta. E' gyülekezet Martinez de la Rosa, Mendizabal, Isturiz, Calatrava, Bardaxi, Ofalia urakból és magából Frias herczegből állott. A' legelső kérdés ez vala: Meg kell e a' mostani ministeriumot változtatni? mellyre a' felelet egyhangulag „igen" lön. A' második kérdésre: egészen megváltoztattassék e a' ministerium, vagy annak elnöke maradjon meg? a' gyülekezet előbb Frias herczeg' véleményét 's az iránti nyilatkozását akarta hallani, valljon képes lesz e ő az igazgatást ujon szerkeszteni. Különösen gróf Ofalia megjegyzé, hogy neki, kevésbbé terhes körülményekben, lehetetlen volt *Mon* és *Castro* kilépett ministerek' helyét kitölni 's azért az egész ministeriumnak meg kellett változtnia. Általában a' tanácskozás igen komoly és ünnepélyes volt, 's mindenik tag azon óhajtását fejezte ki, vajha egy erős és összetartó ministerium jöhetne létre. Még eddig az uj cabinetbe senki sincs kijelelve, 's a' további tanakodás ma estvére halasztatott. Igen nevezetes volt *Mendizabal*nak azon igyekezete, hogy valamennyi pártot kibékítse és egyesítse; valamint igen feltünt a' szoros egyetértés Isturiz és Calatrava közt. Ez utóbbiak együtt voltak audientián ő felségénél.

Madrid, nov. 19. Sevilla a' kormány ellen fellázadt. Egy onnan tegnap estve ide érkezett futár hozta meg e' hirt. A' sevillai főkapitány-helyettes nyugtalanságoktól tartott 's 10dikén estve az egész katonaságot kaszárnyába rendelte. Erre a' lakosok közt zugolódás támadt, melly azonban csak 12dikén tört ki, midőn t. i. a' városi tanács (ayuntamiento) rendkivüli ülést tartott, mellyen a' nemzeti katonaságnak tisztei is megjelentek. E' gyülés' következtében a' polgári kormányzó (xefe político) hivatalát letette; hasonlót cselekedett, felszólittatva a' gyülés által, a' főkapitány-helyettes (segundo cabo) is. Ez utóbbi hivatalra *Fontecilla* brigádos választaték, 's ez még azon estve rábirta a' nemzeti katonaságot 's a' felgyült népet, hogy csendesen takarodjanak haza. Más nap' (13d.) a' polgári katonaság kiállóra dobolt, Fontecilla szemlét tartott felettők 's felszólitá őket, hogy a' törvényeknek engedelmeskedjenek. *Erre ezek kaszárnyaikba vonultak vissza* 's mindenik századából két embert választottak, kik a' városatanács' tagjaival együtt egy igazgató junát (junta directiva) képezzenek, melly aztán a' haza' jáváról tanácskozzék. — Egy futár küldetett Cadizba a' főkapitányhoz *Cleonard* grófhoz, őt a' történtekről tudósitandó 's felhivandó, hogy a' gróf ne jöjön Sevillába vissza, különben a' köz csend meg fogna zavartatni. Éjjel inditványba hozatott, hogy a' junta magát a' kormánytól függetlennek nyilatkoztassa, de e' javaslat nem talált elegendő pártolókra, 's végre a' junta futárt inditott Madridba a' ministeriumhoz, egy emlékirattal, mellyben panaszai és kivánatai vannak kifejezve.

Barcelonai levelek szerint (franczia hirlapokban) a' baleari szigeteken lázadás ütött ki, 's Minorcán a' hadi törvény kihirdettetett.

A' *Sentinelle des Pyrénées* közli azon levelezést, melly *Cabrera* és *van Halen* generalok között a' visszatorlások' tárgyában folyt. E' nevezetes leveleket jövő alkalommal mi is közlendjük.

Olaszország.

Róma, nov. 17. Ámbár most már semmi kétséget sem szenved, hogy az idegen csapatok a' pápabirtokot nem sokára elhagyandják, tavoztuk ideje még sincs egészen meghatározva. Mondják, hogy az e' hónap' végén fogna megtörténni, miről azonban meg hivatalosan semmi sem tudatik. Egy Párisból ide várt futár, ki minden pillanatban megérkezhetik, fogná az időmeghatározást magával hozni. Az illető kormányok' mostani jó egyetértése mellett nem várható, hogy a' távozásra nézve meg nehezségek keletkeznének. Mondják, hogy a' kitakarodásnak ugyanazon egy napon kell megtörténni. Ez lehetetlen. Az auszíriaiak egész Catolica- és Pesaroig fekszenek, honnan a' Poig több napnyi utat kell tenniek, mig a' francziák Anconában hajóra-kelésöket egy nap alatt végrehajthatják. Egy időbeni távozás a' meltányos ajánlat, melly tetetett, 's ez ki is fog viteteni. Itt e' dolog' kimenetele egész fontossága szerint meltányoltatik, a' nélkül azonban, hogy nagyon feltünővé tétessék. Máskint van azon vidékeken, hol a' csapatok olly sokaig állnak, minden józangondolkozásuak' tiszteletét megnyertek, a' lakosokkal barátságos viszonyokban éltek 's ugyszólván mindyajoktól szivesen láttattak vala. Ezt monthatni főleg a' nemethonialokról, kik, a' nélkül hogy a' franczikat kisebbítni akarnók, katonai fenyitek által jeleskedtek, mig az ingerültség' idejében a' partgyülölségtől üldözöttekre nek üldözők ellen nem ritkán védőkül szolgaltak. Bologna, 's Romagnaból ide érkezett levelek sajnalkozást fejeznek ki azon, hogy az idegen harczosokat nem sokára el kellend veszteniök. Itt beszélik, hogy az utóbbi időben franczia és római egyes katonak közt történt többszörös surlódások, mellyeknek nem ver is folyt, okozak leginkább az idegenek' eltavolitása' inditványát. — Néhány nap óta egy uj kölcsönről beszelnek, mellynek a' *Tordonia* háztól kellene származni. Mi közöljük e' tudósitast, a' nélkül hogy igazságaról kezeskednénk.

Elegy.

Lissabon, nov. 18. Az ujszülött herczeg (portoi herczeg) folyó hó' 14dikén igen nagy pompával keresztelteté meg, 's egész neve a' következő (a' nemzetségi vagy vezetéknevek leghátul állanak) don Louis Felipe, Maria, Fernando, Pedro de Alcantara, Antonio, Miguel, Raphaël, Gabriel, Gonzaga, Xavier, Francisco de Assis, Joao, Augusto, Julio, Vollando *de Bruganza-Bourbon-Sachsen-Coburg-Gotha.*

Oct. 23kán a' bajor ministerium egy hirdetményt bocsátott ki, mellyben többek közt ezek foglaltatnak: „A' királyi kormánynak, a' belügyek' kamarájának, ezennel nyilvanyittatik, hogy ő felsége a' király a' betöltendő rabságokra csak alaposan kimüvelt, egyszersmind a' valódi bizodó hittanokhoz és szertartási rendeleskhez hiven ragaszkodó hittanokhoz es szertartási rendeleskhez hiven ragaszkodó, nem pedig ártalmas ujitásnak hódoló jelelteket akar ezután alkalmaztatva 's illetőleg megerősítve tudni."

Magyar hirlapok' heti szemléje.

Novemb. 26. — decemb. 2.

A' *Szionban* a' moldvai magyar lakosság' vallaskormányát illetőleg nem keves csodálkozással ezeket olvassuk: „Nem akarom, nem is lehet azon hallatlan kegyetlenségeket, húzásvonásokat, önhasznok' fortélyos keresetlenségeket, önkennyel való uradalmat, 's erkölcsi fogyatkozásokat itt elénknom, mellyeket *olasz* lelkészek itt elkövetnek, mind azért, hogy irásom messze kiterjedne; mind azért, hogy nem akarom megpiritani azokat, kiknek most pirulni nem szabad; mind pedig azért, hagy nem akarom azonkat a' szomoru századokat szem eleibe terjeszteni, mellyekről most a' szép izlésü világ borzadassal emlékezik. Vannak itt, az igaz, egynehány esztendőktől óta magyar lelkészek is, kik ezen sok hibáknak és visszaéléseknek kivánták ellentállani, de mit nyertek? sokszor majdesak fejök tányéron nem vitetett Herodes' eleibe. Még el egy öreg, tisztes, jámbor életü magyar lelkész, kinek hajdan azt irta egy *Berardi* Bonaventura nevezetü olasz püspök: ti magyarok, nem tudjatok e, hogy az olaszok' szolgáinak vagyatok ide hivatva? — Ezen püspök volt az, ki a' magyar szenteket, ugymint: sz. Istvánt, sz. Lászlót, sz. Imret a' *papi kalendáriomból kirekesztette.* Rettentő üldözéseket kellelett itt kiállani mindenkor a' szegény magyar hiveknek, a' magyar lelkészekkel együtt az olaszoktól: ezek tudnillik abban igyekeztek mindenek között leginkább, hogy a' magyar nyelvet elrontsák, 's igy az itt levő magyar nemzetet is; ezer módot találtak ők erre, mert nálok volt 's van is a' hatalom; de ezen magyarok' üldözetése arra a' gráditcsra soha sem jutott, mint most már négy vagy öt esztendeje *Magni* Károly olasz praefectus' uralkodása alatt, a' ki nem csak az itt levő magyaroknak, de édes hazánkban lakó egész magyar nemzetünknek éktelen megsértésével és csufolódásával (?) minden erejét arra fordította, hogy az *itt levő magyarokat egészen elnyomja.* — Nem szivelhettek ezt némelly hazáját és nemzetét szerető magyar lelkészek, azért is, az azt illető római törvényszékek' eleibe vittek panaszaikat; így tehát a' sz. congregatio, szentül 's hiba nélkül akarván ezen missiónak már megismert 's meghitt hibáin segiteni, már majd három esztendei könyörgések után, e' folyó esztendőnek junius hónapjában érkezett Rómából *Ardoini* Ráfael nevezetü minorita barát pap, apostoli visitator' neve alatt, hogy a' missiónak pörben fenforgó hibáit megismerje, igazán itélje, 's minden hibákat, mint egy szent atya, helyrehozzon. Ezen apostoli férjfiú tehát megérkezvén Jásba (Jassyba?), a' missio' residentiájában elolvastatta a' pápatól és a' szerzet' generalis ministerétől a' missio' javitására nyert decretumait, 's nem is sokára jelentette szóval magát: „hogy Moldvában ő légyen a' pápa, és ő azt cselekszik a' mit akar", a' mit hiven is teljesitett; mert minekelőtte az eligazitandó dolgokat vizsgálatra vette, vagy csak a' lelkészeket is ismerte vagy kérdésre vette volna, minden itélet nélkül kegyetlenségének nagy jeleit mutatta meg. Különösen egy magyar lelkészt, ki ezen hibákat vagy visszaéléseket leginkább megmutatni tudta, szóval, ki a' magyar nemzetet leghatásabban védelmezni képes volna, minekelőtte ismerte vagy kérdésre venné azt, egy decretuma által, mellyben a' boszuállás, önkény, elnyomás, részrehajlás, szóval a' kegyetlenség világosan kitetszik, nem csak a' parochiabeli szolgálatból, de még Moldvából is ki akarta tiltani, olly erőszakkal, hogy ha meg nem tenné, katonák' segedelmehez folyamodnék ezen apostoli férfiú, a' mi meg is történt volna, hacsak ezen magyar lelkésznek bátorsága, igazsága és feddhetetlen élete annak igazságtalan cselekedetét meg nem gyengitette, vagy meg nem szegyenitette volna. Azután látván, hogy ha egyenes úton járandana, a' gödörbe esik, és nemzeti papjainak gyalázatos cselekedetei nekie orczapirulást okoznanak, mas mesterséghez fogott, tudnillik mind maga, mind kémje a' magyar lelkészeket külön-külön kisertettek, és ezeket egymás ellen haragra inditani igyekeztek; de ezen mestersége is fejére sült. Azután egy szinlett barátsággal, sőt a' jobb parochiáknak megigérésével is, némelly magyar lelkészektől, ollyan bizonyságleveket akart kicsavarni, mellyek által mind maga magának dicsőséget szerezhetne, mind a' panaszolkodóknak igazságát elnyomná, mind pedig azon egyházi 's világi fő uraknak, kik ezen dolgokat reszint Magyarországban részint másutt is tudják, szemeiket megvakitani akarná. De ezt, a' jó lelkü magyar lelkészek meg nem cselekedték, hanem azt feleltek, hogy ők, akármi szomoru eset is érdekelné őket, nemzetüket eladni nem akarják. Kérve kivánták ugyan a' fenebb emlitett visitatortól, hogy vizsgálja meg azokat, a' mik Rómába feladattak az olasz papok ellen, azt felelte erre: *„Azok temetődjenek el hó alá."* A' nagy tűz tehát megvan 's tart is. A' visitator, jól tudjuk, azon igyekszik, hogy azokat, kik törvénytelen kéréseinek eleget nem tettek, eltemesse. Mi lesz meg ezentúl a' dolognak kimenetele? örömest fogom közölni az *érdemes magyar publicummal*, velven, hogy ezen tárgy igen érdekli az egész magyar nemzetet. Oh magyarok' Istene! támassz *nemzetünkből, kik ezen elnyomattatásokban segítenek veszedelemben forgó rokonainkat!* Költ Moldovában az ő kal. szerint aug. 28. 1838. (Alairva) Hazáját 's nemzetét szerető Moldvában lakozó magyar lelkész *NN.*" Nem szükség mondanom, hogy ezek csak *egy.* magát meg *nem* nevező moldvai magyar lelkész' adatai: de, helybenhagyván mindnyájokat, az utolsó ohajtásra nézve azt kell megjegyeznem, hogy Moldvába szakadott rokonink a' mi sympathiankra mindig és meltán számolhatnak ugyan, de egyszersmind, hogy ők többé nem *magyar*, hanem *moldvai* alattvalók, kiknek *saját kormányaktól* kell a' legszeresb orvoslást várniok, 's kiknek képviselőjeül mi, különben is, egy magát meg sem nevező, egyes lelkészt semmiképen el nem ismérhetünk.

Az *Athenaeum* Nádasdy Tamás' (a' nádor') nem sokára nyomtatásban megjelenendő életirásából közöl mutatványt. — A' *Figyelmezőben* a' folyó évi Tudományos Gyüjtemény' 4dik kötetének causticus birálata foglaltatik.

Az *Ismertetőben* uj és igen közhasznú czikkely: „Mellyik olajnőveny ajánlhatobb kisebb mezégazdák általi termesztésre." — Az összművészeti részben *Györy* Sándor' válaszát olvassuk *Vándrhelyi* Pál urnak a' Figyelmező' 36dik számában tett némelly vizmütani észrevételeire. — A' *Hetilapok* egyik fő czikkelyőket nyitják meg, a' „privát épitvenyek"-ről kezdvén értekezni.

A' *Rajzolatok* ekkép nyilatkoznak a' pesti magyar színházról: „Valljuk meg igazán, ha magyar opera nincs, ha különösen e' magyar operának élet- és szivere, *Schodelac*, nem ver többet, mint varázs csattogású fülmile, megszakad a' pesti magyar szinház' eletereje, 's azt csak tulajdon zsebéből volna képes a' részvényestársaság fentartani. A' közönségnek az opera édes, a' szinháznak hasznos. Mi fájdalmas dolog tehát illy esetben, ha valamelly éretlen (?) *dunaparti* hang, gyermeki (tehát csakugyan éretlen!) eszfogattal a' dalszineszetről, olly tökeletes művésznő ellen mint Schodelné kifogást tesz akar Adina, *akar mi más szerepben*, mellyet Sch. magára vállal. Tudja e' Dunaparti ur, mennyire *hozzáfoghatatlan* mestere Schodelné művészetének?« . . . 'stb.

A' *Honművész*' játékszini tudósitásaiból kiemeljük ezeket: „Arad. Szineszeti szemle. Ezen czím alatt folytatandó lelekismeretesen a' közvélemény' szavát, előlegesen tudósítom a' nemes hazát, miként Arad megyei ujan választott tiszteink nemesak a' polgári jóllét' fentartására irányozzák törekvésőket, hanem eddigi reményvesztett anyai ajkú Thaliánknak is segédkezet nyujtani méltóztattak, midőn a' magyar szinész-társaságot a' következő hat téli hónapra biztositák a' páholyok' egész kiberletével. Ezen ügyet leginkább e' társaságnak fáradhatlan igazgatója *Czelesztin* és *Farkas* hozák mozgásba; és sikerült itt az e' téli alladalomra még magyar szinésztársasággal nem történt biztositás. A' nemes czél t. i. csakhamar pártfogókra talált; mert senki a' nemesség' osztályából hátrább nem vete e' jó ügyet önérdekénél (vajha a' városi rend is ezt teendné!). Közösen szeretett és tisztelt alispányunk *Török* Gábor, és főszolgabiró *Edelsbacher* Imre urak' közvetve atyaikép fogák fel árvásult sorsát a' vándor szinészetnek, 's e' ket szép lelkü emberbarát hinté el, ki tudja, mi szebb jövendőnek magvát.« A' tudósító' (hihetőleg al-) neve *Vágavári.* — „Kassa, nov. 12. Az eddigi szini előadásokból itélve, 1818 óta nem volt városunkban gyöngébb társaság; a' közönség' elégültelensége legfőbb polezra hágott, és méltán; mert olly pártfogás mellett, minővel tek. Abauj vmnye 's ns Kassa városa viseltetik a' szinészet iránt, jogszerüleg kivánhatunk és kivánunk is jobb társaságot. A' társaság' tagjai itt nem kárhoztathatók; mert mellyik lenne olly kaba, hogy az alkalmat, ha állandó jó helyre kaphat, és hasznos kötelezvényre léphet, elszalasztaná? Ki nem kivánna olly helyre vergődni, hol pályaján tökélyesedést remél találni? Itt a' vád csupán és egyedül csak az igazgatókat éri, kik kötelezvényi igéretőknek még eddig semmiben sem feleltek meg.« A' tudósító *Klestinszky.* —

A' *Társalkodóban* fő czikkelyek: a' pesti vásárok iránt honi termesztőinkhez intézett kérelemjavaslat, 's a' pécsi selyemtenyésztő-egyesület' rendszabályai (l. mai Századunkat). A' *Hasznos Mulatságok* szinte közlik az első czikkelyt. (Figyelmeztetem a' H. M-kat, hogy dr. Graefe' jeles operatiójához csatolt azon időelőtti állitást, mintha a' lemetszett emlőben magzat találtatott volna, legközelebb huzzák vissza.)

A' *Nemzeti Társalkodó* bevégzi „Ügyvédek máshol és nálunk" czikkelyét *Fogarasi* Jánostól. — A' *V. Ujság*ban bevégeztetik a' „gyakorlati útmutatás a' tizedes törtszámokra". Utóbb ugyanitt Brassai ur dohog ismét, és valljon mit dohog? azt, hogy többé már nem fog dohogni. A' mint neki tetszik. De kérem Br. urat, fogadja el már egyszer az egész világ' orthographiáját az idegen szókra nézve, azaz irja azokat ugy mint az idegenek, 's tegye, ha tetszik, mindjárt utánok rekeszbe vagy csillag ala a' lehető legközelitőbb magyar kiejtést. Ez utóbbit itt azért sürgetem ismét, mert ha erre nem ügyelünk, izlést és hallást rontunk a' népnél, pedig Br. ur a' népnek olly igen hő barátja. Igy például a' legkisebb neveltségü magyar polgár is tudja, hogy a' német e' szót: „Lichtenstein", szótagonkint nem igy ejti ki, mint Br. ur irta: „Lik-ten-stájn"; hanem igy: „Lihten-stajn". — Minek makacskodunk? Nincs characterlelenebb iró, mint ki az átlátott igazság ellen rugdalózik.

A' br. *Mulattató* ismét egy par jó gondolatot közöl: de orthographiája kegyetlenül rosz, mert a' többi közt ezt irja a' 194dik lapon: „Neffton! Az ördög ismerjen ezen szóban erre: „Newton", mit az angol igy mond ki: „Nyúton."

Csató Pál.

Pénzkelet.

Bécs, december 7.

A' status-kötelezvények' közép ára volt 5 percen p. p.	107 7/8
„ „ „ „ „ 4 „ „	—
„ „ „ „ „ 3 „ „	81 7/8
Kölcsönvett 1834. évről, 500 frut.	681 7/8
„ 1821. „ 100 „	—
Bécsi statusbank-kötelezvény 2 1/2 percentért	61 7/8